

Klimavennlig arealutvikling i Trondheimsregionen og oppfølging av Byvekstavtale - Sluttrapportering 2020

1) Bakgrunn – kort om prosjektet

- a. **Om formål med prosjektet** IKAP legger opp til en klimavennlig regionforstørring hvor flest mulig reiser i regionen skal skje med kollektiv, sykkel eller til fots. Oppfølging av IKAP skjer gjennom all areal- og transportplanlegging i kommunene. Trondheimsregionen-*IKAP* bidrar med kunnskapsutvikling, kompetansebygging, samordning, forankring og formidling.
- b. **Om søknaden til departementet om tilskuddsmidler og hvor mye ble innvilget** Trondheimsregionen har fått tildelt 1 500 000 kr til *Klimavennlig arealutvikling i Trondheimsregionen og oppfølging av tema areal og parkering i Byvekstavtale*. Midlene skal nyttes til å gjennomføre utarbeidelsen av konkret kunnskapsgrunnlag for bærekraftig utvikling av boligfelt, næringsarealutvikling i Trondheim og parkering i senterområder. I tillegg skal fakta, statistikk og prognoser formidles.

2) Nærmere om prosjektet

a. Fremdriftsplan, gjennomføring og status

i. Bærekraftig utvikling av boligfelt

Det er satt i gang et konsulentoppdrag for å få økt kunnskap om hvordan boligfelt kan utformes på en bærekraftig måte. I første omgang blir det en analyse av 4 utvalgte boligfelt og innsamling av gode eksempler fra andre steder i Norge, Europa og Verden til inspirasjon. Hovedfokus av analysene er rettet mot samordning av areal- og transporttiltak, men også naturverdier og sosiale kvaliteter inngår. På grunn av koronasituasjonen og prioritering av konkrete prosjekter som oppfølging av byvekstavtalen for Trondheimsområdet, ble oppdraget ikke lyst ut før i november 2020. Asplan Viak har nå fått tildelt oppgaven. Rapport skal leveres 31. mars 2021.

Trondheimsregionen har fått tilgang til oppdaterte data fra folkeregisteret og data om bosted-arbeidssted. Disse skal sammen med vegdata og data om kollektivtilbud legges til grunn i GIS analyser om befolkning- og husholds sammensetting, befolkningstetthet og kartlegging av hvor mange faktisk har et klimavennlig alternativ for å reise med bil. Mange av analysene er gjennomført. Det gjenstår i hovedsak å beskrive konsekvenser for areal- og transportutvikling i en rapport. Analysene og utarbeidelse av rapporten gjennomføres gjennom egen innsats. Vi tar sikte på ferdigstilling i løpet av våren 2021.

ii. Næringsarealutvikling

Det er gjennomført en kartlegging av næringsareal som har blitt omdisponert til andre formål de siste årene. Det gjenstår å legge det inn i GIS, slik at det kan legges stil grunn i arealanalyser. Hensikt er å vise hvor mye areal har gått tapt for arealkrevende næringsvirksomheter i Trondheimsregionen.

Det er startet med en nærmere konkretisering av muligheter for å kombinere forskjellige typer næringsvirksomheter med andre formål på områdenivå og i

bygninger. Utredningen bygger videre på utredningen Rambøll har gjennomført i 2017/2018 som del av *Strategi for næringsarealutvikling i Trondheimsregionen*.

Utredning om hvordan vi kan få en mer effektiv arealbruk på eksisterende næringsarealer startet i løpet av juni. Denne utredningen bygger videre på en utredning som ble gjort av HUS arkitekter også i forbindelse med *Strategi for næringsarealutvikling i Trondheimsregionen*.

Utredninger om næringsarealutvikling krever tett samarbeid med næringsorganisasjoner og næringsrådgivere i kommunene. På grunn av korona ble gjennomføring av interaktive seminarer og arbeidsmøter utsatt. Det gjenstår fortsatt en god del arbeid. Prosjektet videreføres i 2021.

IKAP har frikjøpt en medarbeider fra Eierskapsenheten i Trondheim kommune, som bidrar til å få styrket samspeillet mellom næringsarealutvikling og næringsutvikling.

iii. Parkering – samordnet parkeringspolitikk oppfølging byvekstavtalen

Som oppfølging av Byvekstavtalen for Trondheimsområdet er det satt i gang et prosjekt *Samordnet parkeringspolitikk*. Alle parter er representert i prosjektgruppen. Prosjektleder IKAP leder prosjektet. Kunnskap, kartlegginger og analyser gjennomføres i første omgang for avtaleområdet og når disse er ferdig også for de øvrige kommunene i Trondheimsregionen. Retningsvalg og behov for utredning for de forskjellige tema er avklart og forankret i Programrådet i Miljøpakken. Arbeidet med selve utredningene og kartleggingene er god i gang, det som gjenstår er i hovedsak å samle analysene i en rapport. Rapporten vil bli et viktig faktagrunnlag for å starte dialog med sentrumsaktører og næringsorganisasjoner. Etter innspill og tilbakemeldinger fra næringslivet skal forslag til samordnet parkeringspolitikk – mål, strategier og virkemidler – ferdigstilles og sendes til politisk behandling hos partene i byvekstavtalen. Det tas sikte å sende forslag til samordnet parkeringspolitikk på høring rett etter sommerferien med endelig vedtak november/desember 2021.

Prosjektet gjennomføres gjennom egen innsats.

iv. Areal – oppfølging byvekstavtalen

Som oppfølging av Byvekstavtalen for Trondheimsområdet er det satt i gang et prosjekt *Måleindikatorer for arealutvikling (arealindikatorer)*. Alle parter er representert i prosjektgruppen. Prosjektleder IKAP leder prosjektet. I byvekstavtalen ble avtalt at forslag til arealindikatorer skal bygge videre på vedtatte måleindikatorer for IKAP. Prosjektet startet januar 2020. Forslag til arealindikatorer ble behandlet i Kontaktutvalget i Miljøpakken 2. desember 2020 og er nå på høring hos partene. Forventet endelig vedtak i Kontaktutvalget i Miljøpakken april 2021. Rapportering for referanseåret 2019 og for 2020 kan da ferdigstilles før 1. juni.

Prosjektet gjennomføres gjennom egen innsats.

v. Formidling, statistikk, prognoser

Kunnskapsutvikling, formidling og politisk forankring er et kontinuerlig arbeid i programområde IKAP.

Prosjektleder IKAP presenterer årlig om areal- og transportutvikling i Trondheimsregionen-regionrådet. Analysene som blir presentert er mer omfattende, men har mye til felles med foreslåtte arealindikatorer som oppfølging av byvekstavtalen for Trondheimsområdet. I den årlige rapportering i regionrådsmøtet 2. oktober 2020 ble et utkast for arealindikatorerne med suksess testet ut.

Det skal årlig rapporteres på arealindikatorerne, både for avtaleområdet og hele Trondheimsregionen. IKAP tar ansvar for analysene til rapporteringen og formidling i Trondheimsregionen-regionrådet og på Trondheimsregionen sine nettsider.

Trondheimsregionen sitt årlige Felles Formannskapsmøte ble på grunn av koronasituasjonen avlyst i 2020.

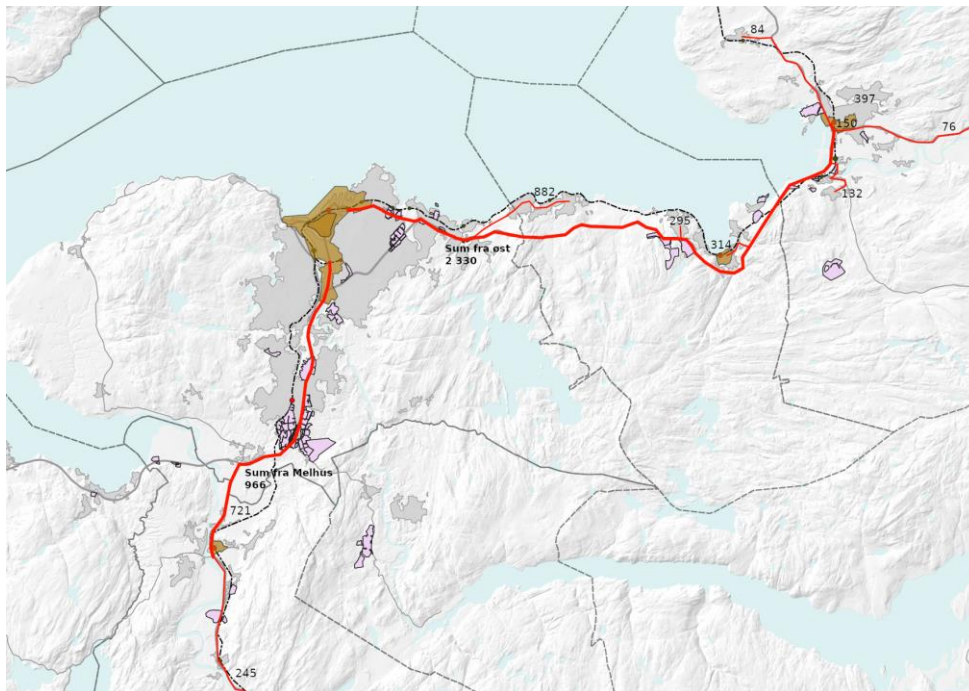
Formidling, statistikk og prognoser gjennomføres gjennom egen innsats.

3) Resultater

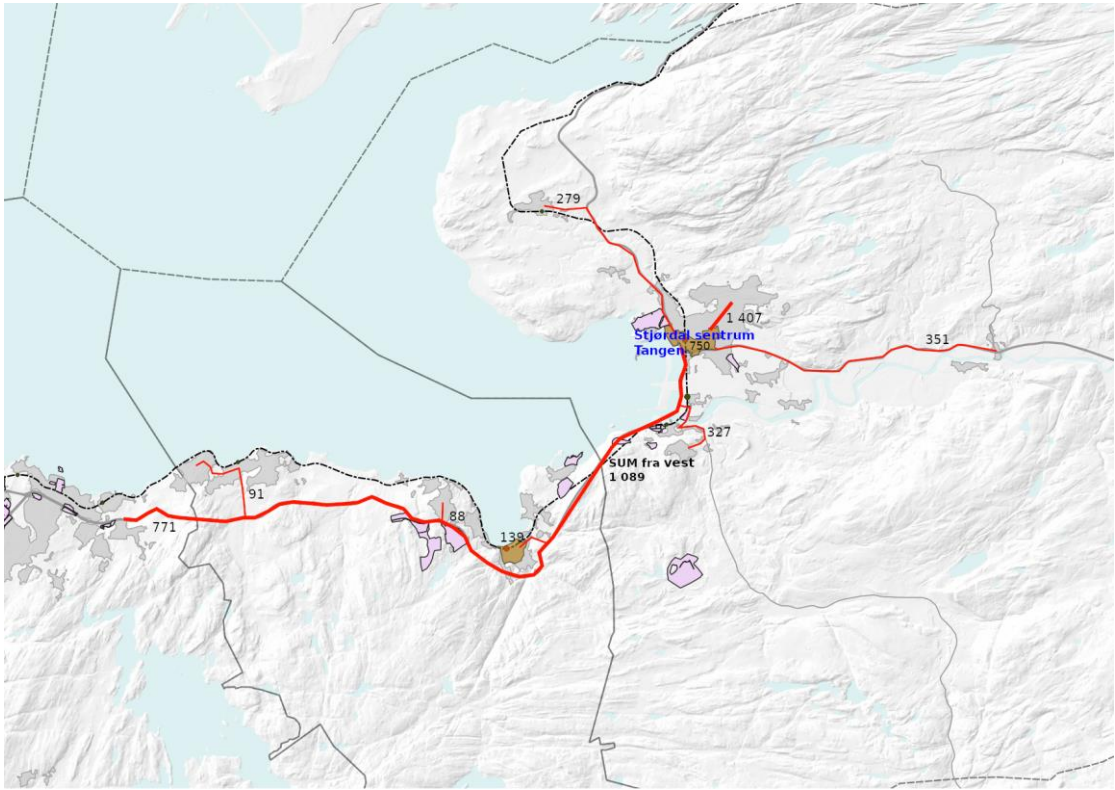
a. Faglige resultater

Parkering – Samordnet parkeringspolitikk oppfølging byvekstavtalen

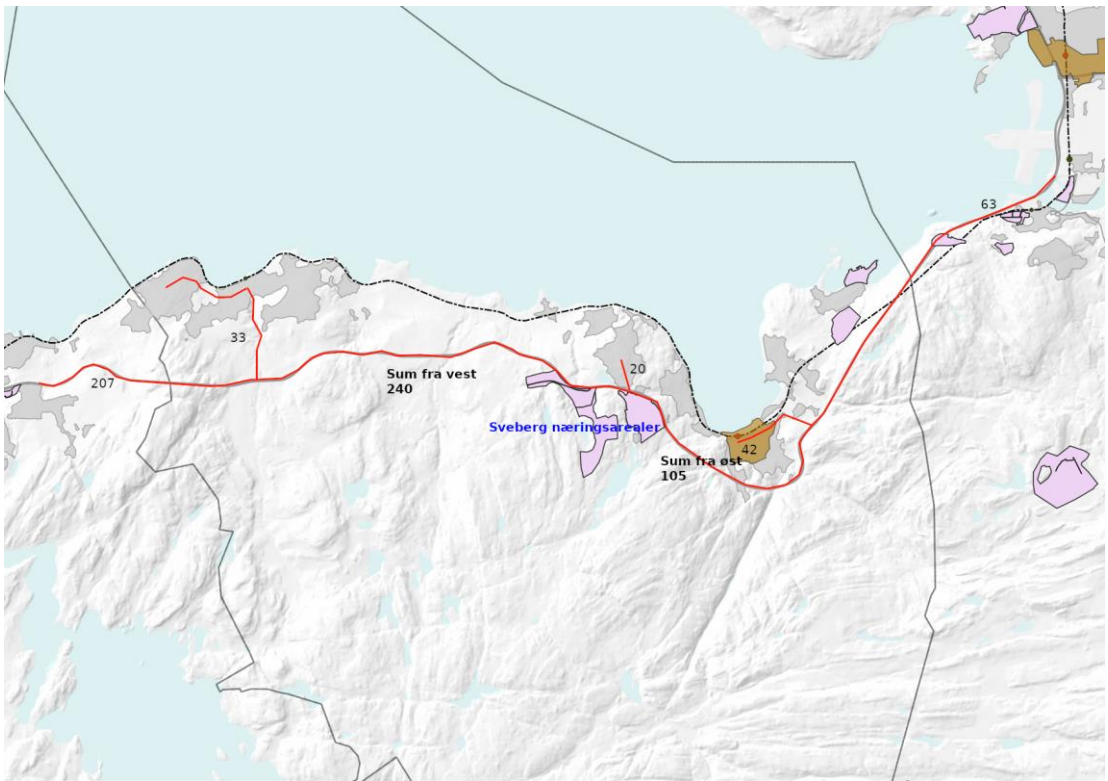
Som faktagrunnlag er det kartlagt detaljerte pendlerstrømmer mellom deler av kommunene og forskjellige viktige arbeidsplasskonsentrasjoner i avtaleområdet, både sentrumsområdene og store næringsarealer. Pendlerstrømmene er vist langs hovedvegnettet, hvor både bil og regionbussene kjører. Jernbanen i regionen går parallell med hovedvegnettet. Analysene gir et godt grunnlag for å vurdere potensiale for å overføre bilreiser til kollektivreiser og reiser med regionbuss til tog. Det hjelper også å vurdere om ønsker fra innbyggere om økt frekvens eller mer direkte buslinjer til for eksempel Trondheim sentrum, er realistisk gitt passasjergrunnlag langs traseen. Vi har startet diskusjoner om muligheter for å få økt andel kollektivreiser i avtaleområdet, og hvilke strekninger er mest aktuell å satse på og hvordan pendlerparkeringsplasser/ Park&Ride kan bidra til å få de som bor litt mer perifer over på kollektivtransport på deler av reisen.

Pendlerstrømmer fra Melhus, Malvik og Stjørdal til Trondheim

Pendlerstrømmer til Stjørdal sentrum og Tangen

Pendlerstrømmer til Sveberg næringsareal i Malvik kommune

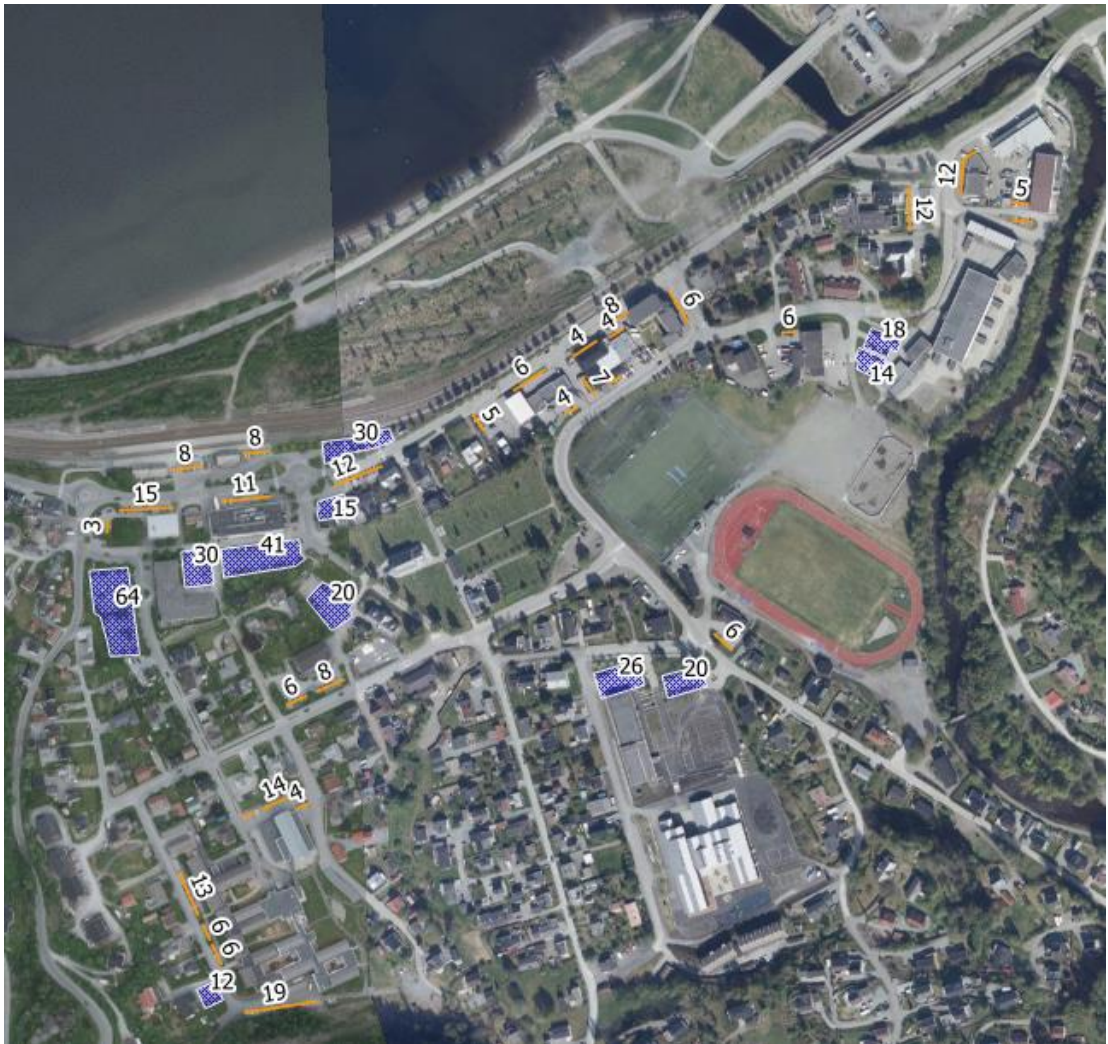
Dagens parkeringssituasjon i senterområdene er svært forskjellige. Det er ikke enkelt å finne mål og strategier som passer alle, men samtidig er det viktig å samordne parkeringspolitikken. Den samordnede parkeringspolitikken vil bli felles mål, overordnede strategier og en virkemiddelpakke. Selve tiltakene og nivå på tiltakene kan variere fra kommune til kommune.

Registrering av parkeringsplasser i senterområdene og ansatteparkering ved egne virksomheter begynner å bli komplett for Melhus, Trondheim, Malvik og Stjørdal. Det ligger mye informasjon i databasen som er nyttig for mange flere prosjekter enn utforming av samordnet parkeringspolitikk og rapportering på arealindikatorer. Registreringen av parkeringsplasser i Midtbyen, Øya og Gløshaugen har for eksempel lagt til grunn for input til ADV.

Offentlige tilgjengelige parkeringsplasser i Melhus sentrum

Melhus sentrum har nesten like mye areal til offentlige parkeringsplasser på bakkeplan som bebygd areal. Sentrumsområdet er kompakt. Alle målpunkt er på gangavstand fra hverandre, som gir gode muligheter å begrense antall parkeringsplasser, særlig på bakkeplan. Den nylige vedtatte områdeplanen for Melhus sentrum har fokus på mer effektiv arealbruk og attraktiv senterområde og strammer inn på parkering på bakkeplan. Dette er gode muligheter for økt andel miljøvennlige reiser til sentrum, men det forutsetter forbedring av gang-, sykkel- og kollektivforbindelser til sentrum, slik at i alle fall en større del av innbyggerne har et alternativ for bil.

Offentlige tilgjengelige parkeringsplasser i Hommelvik sentrum (ikke kvalitetssikret)

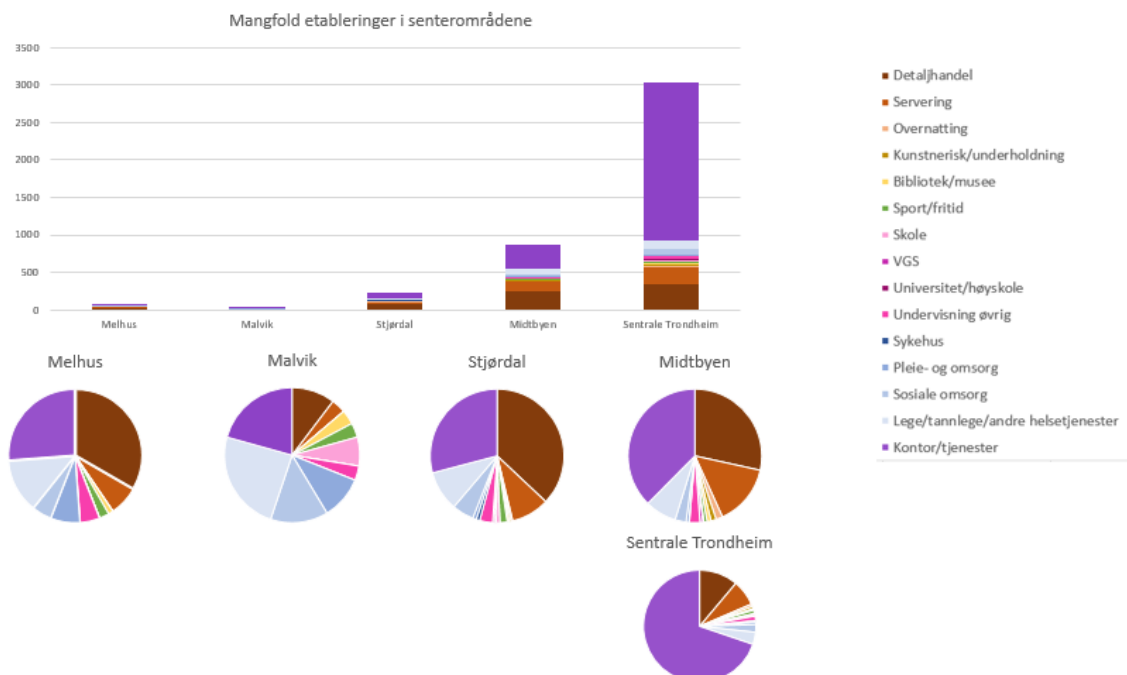
Målpunkt i Hommelvik sentrum er mye mer spredt enn i Melhus sentrum. Offentlig tilgjengelige parkeringsplasser er i hovedsak konsentrert rundt rådhuset og brukes både av ansatte, besøkende og pendlere. Rådhuset ligger på kort avstand fra kollektivknutepunktet med jernbanestasjon og holdeplass for buss til Trondheim og Stjørdal, som gir potensial for økt andel kollektivreiser, særlig når frekvens på jernbanen øker fra 1 avgang per timer til 2 avganger per time i 2024 og på lang sikt til en kvarterfrekvens.

Arealindikatorer – oppfølging byveksttalen

Forslag til arealindikatorer er på høring hos partene (se vedlegg for utvidet beskrivelse av indikatorene)

1. Boliger på rett sted
 - 1.1. (pålagt) Boligenes gjennomsnittlig avstand til større sentra/store kollektivknutepunkt
 - 1.2. Andel boliger innenfor gangavstand holdeplass med et godt kollektivtilbud
 - 1.3. Andel boliger med stor eller middels potensial for miljøvennlig transportmiddelvalg
2. Virksomheter på rett sted
 - 2.1. (pålagt) Besøks- og arbeidsplassintensive arbeidsplassenes gjennomsnittlig avstand til større sentra/store kollektivknutepunkt
 - 2.2. Andel besøks- og arbeidsplassintensive arbeidsplasser innenfor sentrale senterområdene
3. Besøksintensive virksomheter på rett sted
 - 3.1. Mangfold av besøksintensive etableringer i sentrale senterområdene
4. Parkering
 - 4.1. (pålagt) I parkeringsnorm: antall parkeringsplasser som tillates ved nye besøks- og arbeidsplassintensive virksomheter i ulike områder
 - 4.2. (pålagt) Antall offentlig tilgjengelige parkeringsplasser i avtaleområdets større sentra/store kollektivknutepunkter
 - 4.2.1. andel av disse som har begrenset tid (1-3 timer)
 - 4.2.2. andel av disse som har avgift
 - 4.3. Andel areal til parkering på bakkeplan i sentrale senterområdene

Mest vanskelige tema å finne gode indikatorer for er *attraktive sentre*. Vi har ikke tilgang til besøksdata. Derfor har vi i denne omgangen valgt å bruke bedriftsregisteret (Virksomhets- og foretaksregister) som grunnlag, og foreslår å rapportere på antall og andel besøksintensive etableringer. Mangfold av type etableringer bidrar til attraktive sentre. Og tilgang til et godt og bredt lokalt tilbud kan føre til færre reiser til Trondheim.

- b. Erfaringer tilskuddsmottaker har gjort seg på bakgrunn av resultater fra prosjektet
Kommunene har begrenset med ressurser og setter stor pris på kunnskapsinnhenting og kunnskapsoverføring gjennom IKAP.

Prosjektene som er en oppfølging av Byvekstavtalen for Trondheimsområdet er av nytte for alle kommuner i Trondheimsregionen. IKAP sikrer at disse prosjektene løftes til og forankres i hele Trondheimsregionen. Kommunene setter stor pris på at IKAP tar den rollen, både administrativt og politisk. Ved å delta aktivt i utarbeidelse av oppfølgingsprosjektene og i rapporteringene framover blir det unngått dobbelt arbeid og tilgjengelige ressurser brukt effektivt.

Ordførerne i Trondheimsregionen har i regionrådsmøtet 19. juni 2020, stilt seg positivt til forslaget om å vedta den samordnete parkeringspolitikken i alle kommuner i Trondheimsregionen, slik at vi har en samordnet parkeringspolitikk for hele Trondheimsregionen. Alle kommuner ønsker å bidra til at byvekstavtalen blir en suksess.

Bærekraftig arealutvikling og næringsarealutvikling er tema hvor det er etterspurt økt kunnskap og behov for at kommunene i Trondheimsregionen står sammen. Samtidig er dette to omfattende prosjekter som vil være i fokus over flere år. Ved å hente inn kunnskap skritt for skritt og knytte til konkrete situasjoner i Trondheimsregionen, har resultatene nytteverdi med en gang og bidrar til at arealutviklingen i Trondheimsregionen går i rett retning i forhold til målene vedtatt i IKAP.

Kartportalen med oversikt over næringsarealer i Trondheimsregionen > 40 dekar blir aktivt brukt. Det har kommet inn noen forslag om informasjon som gjerne kan gjøres tilgjengelig. Kartportalen skal videreutvikles i løpet av 2021.

4) Formidling og samarbeid

Formidling og samarbeid mellom kommunene i Trondheimsregionen er sterk. I tillegg er det et godt samarbeid med Trøndelag fylkeskommune og med næringsforeningene i Trondheimsregionen.

Det er planlagt to runder med seminarer med næringslivet. Først mer generelle seminarer om *Arbeidsplassparkering* og *Senterparkering* med de største aktørene som er representativ for næringen i avtaleområdet, deretter lokal arrangerte seminarer i hver kommune for *Arbeidsplassparkering* og *Senterparkering*. Hensikt med seminarene er å få innspill og tilbakemeldinger fra næringslivet, slik at forslag til samordnet parkeringspolitikk tar hensyn til næringslivets interesser samtidig at det følger opp målene i byvekstavtalen. For begge tema er det vesentlig å ha god dialog med næringslivet. Både utbyggere og næringsforeninger er verdifull ha dialog med.

Hvert år holder prosjektleder IKAP en forelesning om regional og kommunal planlegging og en forelesning om konsekvensutredninger etter PBL på overordnet plannivå for masterstudenter Fysisk planlegging på NTNU. Fokus er på utredninger og erfaringer fra IKAP og planer i kommuner i Trondheimsregionen. Resultater fra resente prosjekter innarbeides i forelesningene for å formidle oppdatert kunnskap til studentene.

Det er lagt kontakt med NTNU for å samarbeide om forskning om bærekraftig arealutvikling. Prosjektet IKAP har igangsatt som vil danne ut i en veileder for bærekraftig utvikling av boligfelt passer godt inn i løpende initiativer på NTNU.

Kunnskapsoverføring og samarbeid med øvrige byregioner i Norge kan gjerne styrkes. Byregionene har i stor grad de samme utfordringene, jobber med lignende prosjekter og har stor nytte av å dele erfaringer. Ved å lære fra hverandre unngås det også en del dobbeltarbeid.

Vi blir flinkere og flinkere med digitale møter. Å diskutere i grupper underveis i et større digitalt seminar har jeg opplevd som veldig nyttig.

5) Økonomi – samlet oversikt IKAP

IKAP regnskapet skiller ikke mellom prosjekter innenfor programområdet. Prosjektene overlapper også delvis og det er derfor vanskelig å rapportere om økonomi hver for seg. Prosjektene inngår i et samlet regnskap.

a. Budsjett, andel KMD

Budsjett IKAP 2020	
Egne/lokale midler	1 750 000
KMD tilskudd IKAP 2019	1 500 000
Overføring resterende KMD tilskudd IKAP 2018	250 000
SUM	3 500 000

b. Regnskap

Forbruk IKAP 2020	
IKAP	2 485 833
Bruk av KMD midler (50%)	1 242 917

Utgiftene til IKAP har vært en god del lavere enn budsjettet. Delvis på grunn av koronapandemien, som har ført til at seminarer og felles formannskapsmøte ikke har blitt gjennomført. Men også konsulentoppdraget om bærekraftig utvikling av boligfelt ble ikke lyst ut før i november 2020, fordi konkrete oppfølgings-prosjekter knyttet til byveksttalen for Trondheimsområdet ble prioritert. Konsekvens er at det gjenstår noen KMD midler, som søkes overført til 2021. Resterende 507' kr kommer godt til nytte som bidrag til konsulentoppdrag om bærekraftig utvikling av boligfelt i Trondheimsregionen, som nå er satt i gang, og oppfølgingsutredninger. Hensikten er trinnvis å hente inn kunnskap som grunnlag for utvikling av en veileder for bærekraftig utvikling av boligfelt i Trondheimsregionen.

Vedlegg:

Høringsforslag Måleindikatorer for arealutvikling i Trondheimsområdet